

Lieta C-930/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 20. decembris

Iesniedzējtiesa:

Conseil du contentieux des étrangers (Beļģija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2019. gada 13. decembris

Prasītājs:

X

Atbildētāja:

Beļģijas valsts

1. Tiesvedības priekšmets un fakti

- 1 X, kurš ir Alžīrijas pilsonis, 2010. gada 26. septembrī Alžīrā (Alžīrijā) apprecējās ar S. K., kura ir Francijas pilsoņe. X ieradās Beļģijas teritorijā 2012. gada 22. februārī, lai pievienotos savai sievai, kurai bija atļauts uzturēties Beļģijā. X tika izsniegta Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauja.
- 2 Laulātajiem X un S. K. ir viens bērns.
- 3 Pēc gandrīz piecu gadu laulības un divu gadu kopdzīves Beļģijā X, kurš bija cietis no sievas vardarbības (apvainojumi, fiziski uzbrukumi un nāves draudi), bija spiests aiziet no laulāto kopīgās dzīvesvietas. X 2015. gada 22. maijā pārcēlās uz citu dzīvesvietu, bet viņa sieva un meita palika iepriekšējā. Kopš tā laika kopdzīve netika atsākta. S. K. ar bērnu kopš 2015. gada 10. septembra uzturas Francijā.
- 4 2017. gada 14. decembrī atbildētāja izbeidza X uzturēšanās tiesības. Tā norāda, ka X, protams, atradās “īpaši grūtā situācijā” (vardarbība laulības laikā). Tomēr tā piebilst, ka X nav pierādījis savu iztikas līdzekļu esamību tā, lai vairs nebūtu atkarīgs no sociālās palīdzības, kā tas ir prasīts Beļģijas tiesību aktos.

- 5 2018. gada 26. janvārī X vērās *Conseil du Contentieux des Étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome] ar prasību atcelt šo lēmumu.

2. Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

- 6 20. pantā ir noteikts:

“Vienlīdzība likuma priekšā

Visas personas ir vienlīdzīgas likuma priekšā”.

- 7 21. pantā ir noteikts:

“Diskriminācijas aizliegums

1. Aizliegta jebkāda veida diskriminācija, tostarp diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, diskriminācija saistībā ar piederību pie nacionālās minoritātes, diskriminācija īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

2. Ievērojot Līgumu piemērošanas jomu un neskarot tajos paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.”

Padomes Direktīva 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos

- 8 15. pantā ir noteikts:

“1. Ne vēlāk kā pēc piecu gadu uzturēšanās, un pie nosacījuma, ka ģimenes locekļiem nav piešķirta uzturēšanās atļauja citu iemeslu, nevis ģimenes atkalapvienošanās dēļ, laulātais vai neprecējies partneris un bērns, kurš sasniedzis pilngadību, nepieciešamības gadījumā, iesniedzot pieteikumu, ir tiesīgs saņemt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, kas nav saistīta ar apgādnieka uzturēšanās atļauju.

Dalībvalstis var ierobežot uzturēšanās atļauju piešķiršanu, kas noteiktas pirmajā daļā, laulātajam vai neprecētam partnerim ģimenes attiecību sabrukuma gadījumā.

2. Dalībvalstis var izsniegt patstāvīgas uzturēšanās atļaujas pieaugušiem bērniem un radniekiem taisnā augšupējā līnijā, uz kuriem attiecas 4. panta 2. punkts.

3. Atrairtnības, šķiršanās, nošķiršanās vai taisnā augšupējā vai lejupējā līnijā pirmās pakāpes radnieku nāves gadījumā var izsniegt patstāvīgu uzturēšanās atļauju, pēc pieteikuma iesniegšanas, nepieciešamības gadījumā, personām, kas

ieceļojušas ģimenes atkalapvienošanās dēļ. Dalībvalstis paredz noteikumus, kas nodrošina patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu īpaši sarežģītu apstākļu gadījumā.

4. Noteikumus, kas attiecas uz patstāvīgas uzturēšanās atļaujas piešķiršanu un derīguma termiņu, paredz attiecīgās valsts tiesību akti”.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK

9 13. pantā ir noteikts:

“Ģimenes locekļu uzturēšanās tiesību saglabāšana šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā

1. [..]

2. Neskarot šā punkta otro daļu, Savienības pilsoņa šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto reģistrēto attiecību izbeigšanas gadījumā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, nezaudē uzturēšanās tiesības:

[..]

c) ja tas ir pamatots ar īpaši grūtiem apstākļiem, piemēram, persona ir ģimenē notikušas vardarbības upuris, ja vardarbība notikusi laulības vai reģistrēto partnerattiecību laikā; vai arī

[..]

Pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas attiecīgajām personām ir jāpierāda, ka viņas ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka viņām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, vai ka viņām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī, vai ka viņas ir šīm prasībām atbilstīgas personas ģimenes locekļi, kuri jau apmetušies uzņēmējā dalībvalstī. [..]”.

3. Lietas dalībnieku prasījumi

3.1. X

10 X iebilst pret par nepamatotu nevienlīdzīgu attieksmi pret viņu kā pret Savienības pilsoņa laulāto salīdzinājumā ar trešās valsts valstspiederīgā laulāto, kuram ir

neierobežotas uzturēšanās tiesības, it īpaši, ja kopdzīve beidzas vardarbības ģimenē rezultātā.

- 11 Viņa tiesības saglabāt uzturēšanās tiesības būtībā ir atkarīgas no nosacījuma, ka viņam ir jābūt darba ņēmējam vai viņa rīcībā ir jābūt pietiekamiem iztikas līdzekļiem, lai gan šīs pašas tiesības otrajai iepriekš minētajai personai nav atkarīgas no šāda nosacījuma.
- 12 X apgalvo, ka šī diskriminācija ir pretrunā it īpaši Hartas 20. un 21. pantam.

3.2. Atbildētāja

- 13 Šajā lietā prasītājs nav pierādījis, kādā veidā viņa situācija (kā Eiropas Savienības pilsoņa ģimenes loceklim) būtu salīdzināma ar tāda trešās valsts valstspiederīgā ģimenes locekļa situāciju, kuram ir tiesības uz neierobežotu uzturēšanos.
- 14 Savienības pilsoņu situāciju nevar salīdzināt ar trešo valstu pilsoņu situāciju. Tas pats attiecas uz to (bijušo) ģimenes locekļu situāciju.
- 15 Pat pieņemot, ka salīdzinātās kategorijas ir līdzīgas, kas tā nav, prasītāja apgalvotā atšķirīgā attieksme ir balstīta uz objektīvu kritēriju un to nevar uzskatīt par nesamērīgu.
- 16 Proti, ar apstrīdēto tiesību normu, kurā ir paredzēts nosacījums par līdzekļiem, valsts tiesībās ir transponētas Direktīvas 2004/38 normas un it īpaši tās 13. pants.
- 17 Turklāt, runājot par Hartas 21. pantā paredzēto diskriminācijas aizlieguma principu, tā 2. punkts atbilst LESD 18. panta pirmajai daļai (agrākais EKL 12. pants) (skat. paskaidrojumus attiecībā uz Pamattiesību hartu [OV 2007, C 303, 2. lpp.]). Taču Tiesa jau ir nospriedusi, ka “šo normu (..) nav paredzēts piemērot gadījumā, kad iespējams pastāv atšķirīga attieksme pret dalībvalstu un trešo valstu pilsoņiem” (spriedums, 2009. gada 4. jūnijs, *Vatsouras* un *Koupatantze*, C-22/08 un C-23/08, EU:C:2009:344, 52. punkts). No tā izriet, ka Hartas 21. panta 2. punkts ir piemērojams tikai situācijās, kad vienas dalībvalsts pilsonis salīdzinājumā ar citas dalībvalsts pilsoni ir pakļauts diskriminējošai attieksmei tikai viņa pilsonības dēļ, kas šajā lietā tā nav. Tādējādi šajā lietā nevar konstatēt nekādu diskrimināciju saistībā ar Hartas 21. pantu.

4. Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padomes vērtējums

- 18 Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome konstatē, ka pret ģimenes locekļiem, kuri ir ģimenē notikušas vardarbības upuri, tik tiešām tiek piemērota atšķirīga attieksme atkarībā no tā, vai viņi ir īstenojuši ģimenes atkalapvienošanos ar Savienības pilsoni vai trešās valsts pilsoni, kuram ir atļauts uzturēties Beļģijā.
- 19 Protams, abām personām ir tiesības saglabāt savu uzturēšanos tādas kopdzīves pārtraukšanas gadījumā, kas notikusi vardarbības dēļ, bet atšķirībā no Savienības

pilsoņa ģimenes locekļiem trešās valsts pilsoņa ģimenes locekļiem, kas cietuši no minētās vardarbības, nav jāiesniedz citi pierādījumi kā vien attiecībā uz vardarbības faktiem.

- 20 Beļģijas Konstitucionālā tiesa jau nosprieda, ka minētā atšķirīgā attieksme pret Beļģijas pilsoņa ģimenes locekļiem un trešās valsts pilsoņa ģimenes locekļiem nav pamatota, tomēr uzsverot, ka attiecīgās tiesību normas “ir piemērojamas tāda Beļģijas pilsoņa ģimenes locekļiem, kurš nav izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. Šādā gadījumā [likumisku] nosacījumu piemērošana Beļģijas pilsoņa ģimenes locekļiem neizriet no Direktīvas 2004/38/EK transponēšanas, bet gan ir balstīta uz likumdevēja autonomu lēmumu” (2019. gada 7. februāra spriedums Nr. 7/2019).
- 21 Šajā lietā atbildētāja ir piemērojusi likumisku tiesību normu, ar kuru tiek transponēta direktīvā paredzētā tiesību norma (Direktīvas 2004/38/EK 13. panta 2. punkts). Šis režīms atšķiras no citā direktīvā paredzētā režīma trešās valsts pilsoņa ģimenes locekļiem (Direktīvas 2003/86/EK 15. pants).
- 22 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts tiesu kompetencē nav lemt par Savienības tiesību aktu prettiesiskumu (spriedums, 1987. gada 22. oktobris, *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, 15. punkts). Līdz ar to Padome uzskata par nepieciešamu vērsties Tiesā, lai atrisinātu jautājumu par diskrimināciju, kas izriet no Savienības likumdevēja piemērotas atšķirīgas attieksmes divām ģimenes locekļu kategorijām, uz kurām attiecas divi dažādi Savienības tiesību instrumenti.
- 23 Ikviens Savienības leģislatīvais akts ir jāpārbauda, ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes principu vai diskriminācijas aizlieguma principu, kas noteikti Hartas 20. un 21. pantā. Ja atbilstīga interpretācija nav iespējama, šis akts ir jāatzīst par spēkā neesošu un valsts tiesību normas, kas pieņemtas, lai īstenotu šo tiesību aktu, netiek ņemtas vērā.
- 24 Visbeidzot, runājot par atbildētājas argumentāciju attiecībā uz Hartas 21. panta piemērošanu (skat. 17. punktu), Padome uzskata, ka uz to nav jāatbild, jo Tiesa spriedīs par Hartas 20. panta vai 21. panta 1. vai 2. punkta piemērošanu šajā lietā.
- 25 Ņemot vērā iepriekš minēto, Padome uzskata, ka tai ir jālūdz Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu par vispārēja papildu nosacījuma noteikšanas Direktīvas 2004/38/EK 13. panta 2. punktā atbilstību Hartas 20. un 21. pantam un līdz ar to par šīs Savienības tiesību normas spēkā esamību.

5. Prejudiciālais jautājums

- 26 *Conseil du contentieux des étrangers* [Ārvalstnieku strīdu izskatīšanas padome] saskaņā ar LESD 267. pantu uzdod Tiesai šādu jautājumu:

“Vai ar 13. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu

ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā tiek pārkāpts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pants, jo tajā paredzēts, ka šķiršanās, laulības atzīšanas par spēkā neesošu vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā Savienības pilsoņa ģimenes locekļi, kuri nav nevienas dalībvalsts valstspiederīgie, nezaudē uzturēšanās tiesības, – jo īpaši gadījumos, ja tas ir pamatots ar īpaši grūtiem apstākļiem, piemēram, persona ir ģimenē notikušas vardarbības upuris, ja vardarbība notikusi laulības vai reģistrēto partnerattiecību laikā –, bet tikai ar nosacījumu, ka attiecīgās personas pierāda, ka tās ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas vai ka tām ir iztikas līdzekļi, kas ir pietiekami pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai savas uzturēšanās laikā nekļūtu par slogu uzņēmējās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, un ka tām ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī, vai ka tās ir šīm prasībām atbilstīgas personas ģimenes locekļi, kuri jau apmetušies uzņēmējā dalībvalstī, lai gan Padomes Direktīvas 2003/86/EK (2003. gada 22. septembris) par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanu 15. panta 3. punktā, kurā paredzēta tāda pati iespēja saglabāt uzturēšanās tiesības, šī saglabāšana netiek pakļauta šim pēdējam minētajam nosacījumam?”.